

SODOBNI PLES

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ◀

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega izpitnega roka **2012**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

KAZALO

1	UVOD.....	5
2	IZPITNI CILJI	6
2.1	Splošni cilji.....	6
2.2	Cilji posameznih delov izpita.....	6
3	ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA	8
3.1	Shema izpita.....	8
3.2	Tipi nalog in ocenjevanje.....	8
3.3	Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov.....	9
4	IZPITNE VSEBINE IN CILJI	16
4.1	Izpitni nastop	16
4.2	Izpitna pola	19
4.3	Ustvarjalna vaja.....	23
5	PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT	25
5.1	Naloge zaprtega tipa	25
5.2	Naloge polodprtega tipa	26
5.3	Naloge odprtega tipa.....	27
6	NOTRANJI DEL IZPITA.....	28
6.1	Namen.....	28
6.2	Vsebina	28
7	KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	29
8	LITERATURA.....	30

1 UVOD

Sodobni ples kot umetniška zvrst nima preproste, enotne definicije. Njegova najvidnejša lastnost je neprestano spreminjanje – iskanje novih oblik, tem in gibanj. Njegovi ustvarjalci so bili večinoma koreografi in plesalci, ki so eksperimentirali in se izogibali konvencionalnih oblik, metod, postopkov in smeri. Sodobni ples ne zajema ene, temveč mnogo plesnih tehnik in še več sintez različnih tehnik. Prvi snovalci pravil sodobnega plesa so zahtevali svobodo izražanja, temperamenta in estetskih vrednot, zato so oblikovali ples, ki je upošteval te vrednote. Njegova resnična zgodovina je tako zgodovina individualnih umetniških projektov in pojmovanj narave plesne umetnosti.

V Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo Sodobni ples (v nadaljnjem besedilu katalog) so opredeljeni cilji in vsebine izpita, ki temeljijo na veljavnih učnih načrtih¹ ter na sklepih Državne komisije za splošno maturo o strukturi izpitov in predmetnih izpitnih katalogov, opredeljenih v veljavnem Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo.

---

¹ Zgodovina plesa in odrske umetnosti. / Glasba. / Uporabna anatomija. / Ustvarjalna delavnica. / Balet. / Sodobne plesne tehnike. Predmetni katalog – učni načrt. Umetniška gimnazija, plesna smer; modul sodobni ples. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Ljubljana: 1998. Sprejeto na 15. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 7. 5. 1998.

2 IZPITNI CILJI

2.1 Splošni cilji

Glavni cilj izpita splošne mature je, poleg ocenjevanja kandidatovega² znanja in ustvarjalnosti, ocenjevanje programa sodobnega plesa in iskanje povratne informacije o njem.

Ali šolanje daje dovolj močno podlago za nadaljnje umetniško ustvarjanje? S povratnimi informacijami bomo osveževali in izboljševali ta program, nato pa spet izboljševali cilje kataloga in ocenjevanje pri izpitu splošne mature.

Znanje kandidatov se preverja z zunanjim in notranjim ocenjevanjem.

Zunanji del izpita, ki zagotavlja 80 % ocene, vključuje avtorski plesni solo, koreografijo, prikaz plesnih tehnik in pisni izpit. Notranji del izpita, ustvarjalna vaja, pa zagotavlja 20 % ocene, ki vključuje oceno predmeta ustvarjalna delavnica.

Pri izpitu splošne mature se preverja:

- pridobljeno plesno znanje, razvoj telesnih sposobnosti in obvladovanje strokovnoteoretičnega znanja;
- individualni razvoj umetniške nadarjenosti ter prikaz zmožnosti sprejemanja in doživljanja plesne umetnosti in drugih sorodnih umetniških zvrsti;
- samostojno analitično raziskovanje in razumevanje umetniškega dela.

Vsebine, ki so predmet preverjanja, pa dajejo tudi osnovo za osebno rast. Kandidate spodbujajo k samostojnemu analitičnemu, ustvarjalnemu in raziskovalnemu delu, ki je potrebno za nadaljnji študij ali umetniško kariero. Ob teh vsebinah je mogoče preverjati usposobljenost za ustvarjanje, razčlenjevanje ter kritično presojo in vrednotenje plesa, obvladovanje plesne tehnike, prikaz muzikalnosti, izvedbo solističnega in skupinskega nastopa, vztrajnost pri delu, obvladovanje temeljev plesne kompozicije, tehnike razvijanja idej in koncepta pri ustvarjanju plesa in koreografije, razumevanje vpetosti plesnega in gledališkega dogajanja v prostor in čas, omogočajo pa tudi zavedanje o lastni zmogljivosti.

Prepričani smo, da sta ravno ta izbor in vsebina raznovrstnih nalog samostojnega problemskega in ustvarjalnega dela tista, ki bosta kandidatom pomagala pri nadaljnjih poklicnih odločitvah in poznejši uspešnosti v življenju.

2.2 Cilji posameznih delov izpita

2.2.1 Zunanji del izpita

► Pisni izpit

Izpitna pola 1

Kandidati prikažejo razumevanje vpetosti plesnega in gledališkega dogajanja v prostor in čas;

poznavanje osnovnih podatkov iz zgodovine plesne in gledališke umetnosti;

poznavanje osnove zgradbe in delovanja človeškega telesa v plesnem gibanju;

obvladovanje temeljnih načel ritmičnega zapisa;

poznavanje glasbenega izrazoslovja ter zgodovinskega razvoja plesa in glasbe.

---

² V predmetnem izpitnem katalogu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

► Izpitni nastop

Avtorski plesni solo

Kandidati prikažejo ustvarjanje plesne miniature kot celote (razvijanje ideje in koncepta plesa, glasbe, vsebine in ritma celote);

raziskovanje in razvijanje lastnega gibalnega izraza (uporaba prostora, dinamike gibanja, nivojev, oblike, ritma gibanja in energije);

oblikovanje odrskega izraza (sposobnost nastopa, zbranosti, vztrajnosti, sproščenosti, naravnosti, prepričljivosti in umirjenosti);

uporabo glasbe (ustreznost izbora, muzikalnost in plesnost);

oblikovanje kompozicije (smiselna uporaba motivov, ponavljanja, variacije in nasprotja, vrha, razmerja in ravnotežja, prehodov, logičnega razvoja ideje).

Koreografija

Kandidati prikažejo razumevanje in spretnosti med nastajanjem koreografije;

ustvarjanje v skupinskem procesu ter zmožnost predstavitve in interpretacije ustvarjenega.

Plesna tehnika

Kandidati prikažejo pravilno postavitve telesa v mirovanju in gibanju;

občutek za ritem in zvočno spremljavo;

gibalni besednjak;

plesnost, telesno pripravljenost in izraznost ter sposobnost pomnjenja.

2.2.2 Notranji del izpita

► **Ustvarjalna vaja**

Kandidati ustvarjajo, opazujejo in kritično analizirajo ples;

polemizirajo z naučenimi tehnikami ter razvijajo lastni gibalni, ekspresivni in odrski izraz;

inovativno in kritično izbirajo ter oblikujejo plesni material;

iščejo in izbirajo glasbo za ples ter prepoznavaajo raznovrstnost koreografskih možnosti, idej in konceptov.

3 ZGRADBA IN OCENJEVANJE IZPITA

Izpit splošne mature iz predmeta sodobni ples je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela izpita, ocenjuje pa se praktično in teoretično znanje kandidatov. Zunanje sta ocenjena izpitni nastop in izpitna pola, notranje pa ustvarjalna vaja.

3.1 Shema izpita

► Pisni izpit – zunanji del izpita

Izpitna pola	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	90 minut	30 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček in radirka
Skupaj	90 minut	30 %		

► Izpitni nastop – zunanji del izpita

Obvezne sestavine	Trajanje	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
Avtorski plesni solo	od 4 do 8 minut	20 %	zunanje	dres ali oprijete majice in hlače ali žabe
Koreografija	od 20 do 30 minut	10 %		
Plesna tehnika: balet	do 90 minut	10 %		
Plesna tehnika: sodobna plesna tehnika	do 90 minut	10 %		
Skupaj	do 218 minut	50 %		

► Ustvarjalna vaja – notranji del izpita

Naslov	Delež pri oceni	Ocenjevanje
Ustvarjanje in priprava koreografije, ki jo kandidati oblikujejo med poukom v 4. letniku pri predmetu ustvarjalna delavnica	20 %	notranje
Skupaj	20 %	

3.2 Tipi nalog in ocenjevanje

► Pisni izpit

Izpitna pola	Tip naloge	Število nalog	Ocenjevanje
1	Naloge zaprtega tipa	do 9	vsaka naloga do 10 točk
	Naloge polodprtega tipa	do 8	vsaka naloga do 10 točk
	Naloge odprtega tipa	do 8	vsaka naloga do 10 točk
Skupaj		do 25	100 točk

► Izpitni nastop

Obvezne sestavine	Merila	Ocenjevanje
Avtorski plesni solo	telesna izraznost in jasnost, elevacija, muzikalnost, vztrajnost, interpretacija in sinteza podatkov, izražanje na različne načine	200 točk
Koreografija	tehnika, plesnost	100 točk
Plesna tehnika: balet	razumevanje načel, telesna izraznost in jasnost, elevacija, muzikalnost, vztrajnost, energičnost in fizičnost	100 točk
Plesna tehnika: sodobna plesna tehnika	razumevanje načel, telesna izraznost in jasnost, elevacija, muzikalnost, vztrajnost, energičnost in fizičnost	100 točk
Skupaj		500 točk

► Ustvarjalna vaja

Merila	Ocenjevanje
Interpretacija in sinteza podatkov, izražanje na različne načine, sodelovanje v skupini, kvalitativna obvezanost	do 200 točk

3.3 Merila ocenjevanja izpita in posameznih delov

3.3.1 Deleži taksonomskih stopenj

Taksonomske stopnje	Izpitna pola	Izpitni nastop	Ustvarjalne delavnice
I. znanje	10 %	16,6 %	6,7 %
II. razumevanje in uporaba	10 %	16,7 %	6,6 %
III. interpretacija in vrednotenje	10 %	16,6 %	6,7 %

3.3.2 Merila ocenjevanja posameznih delov izpita

PISNI IZPIT

Pri pisnem izpitu se rešuje izpitna pola, ki je sestavljena iz 25 nalog. Vsaka od njih zagotovi določeno število točk, ki skupaj prinesejo 30 % izpitne ocene. Vsebina nalog je zajeta v predmetih zgodovina plesa in odrskih umetnosti (10 nalog), glasba (10 nalog) in uporabna anatomija (5 nalog). Kandidati odgovarjajo na naloge zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Pri pisnem izpitu se ocenjuje njihovo strokovnoteoretično znanje.

IZPITNI NASTOP

► Avtorski plesni solo

Koreografija plesnega sola, ki ga kandidati pripravijo sami in ga sami tudi interpretirajo. Ocena je zunanja.

Avtorski plesni solo kandidati pripravijo samostojno pod učiteljevim vodstvom. Svoje avtorsko delo pisno obrazložijo (ideja, koncept, kompozicija, glasba, izbirno: kostum, luč, video in glasba v živo) in ga izvedejo.

Avtorski plesni solo zagotavlja 20 % ocene in je ocenjen zunanje.

Pri tem delu izpitnega nastopa se oceni:

- ustvarjanje plesne miniature kot celote (razvijanje ideje in koncepta plesa, glasbe, vsebine in ritma celote),
- raziskovanje in razvijanje lastnega gibalnega izraza (uporaba prostora, dinamike gibanja, nivojev, oblike, ritma gibanja in energije),
- oblikovanje odrskega izraza (sposobnost nastopa, zbranosti, vztrajnosti, sproščenosti, naravnosti, prepričljivosti in umirjenosti),
- uporaba glasbe (ustreznost izbora, muzikalnost in plesnost),
- oblikovanje kompozicije (smiselna uporaba motivov, ponavljanja, variacije in nasprotja, vrha, razmerja in ravnotežja, prehodov in logičnega razvoja ideje).

Uporabljajo se naslednja merila za ocenjevanje:

Telesna izraznost in jasnost (sposobnost, da kandidat obnovi izvorni in detajlni gib ter izvede gibanje enostavno, celovito, usklajeno)

Točke	Ocena	Merila
28–32	5	točna obnova in popolna izvedba
24–27	4	dobra obnova in slabša izvedba
20–23	3	samo obnova ali samo izvedba
15–19	2	netočna in pomanjkljiva obnova ter manj prepoznavna izvedba
0–14	1	brez prepoznavne obnove in izvedbe

Elevacija (obvladati tehniko in moč tako, da kandidat z lahkoto spreminja ravni in pristaja nadzorovano)

Točke	Ocena	Merila
28–32	5	popolno obvlada in točno izvede zahtevne elemente elevacije
24–27	4	obvlada in izvede večino zahtevnih elementov elevacije
20–23	3	izvede večino elementov elevacije
15–19	2	izvede osnovne elemente elevacije
0–14	1	ne izvede osnovnih elementov elevacije

Muzikalnost (razumevanje pravilne ritmičnosti ob razvitem občutku za fraziranje)

Točke	Ocena	Merila
30–34	5	popolna uporaba glasbe, odlično oblikovanje dinamike gibanja
26–29	4	uporaba glasbe, zelo dober vpliv na oblikovanje dinamike gibanja
22–25	3	uporaba glasbe z dobrim oblikovanjem dinamike gibanja
17–21	2	omejena uporaba glasbe z manjšim vplivom na oblikovanje dinamike gibanja
0–16	1	ni uporabe glasbe in ni oblikovanja dinamike gibanja

Vztrajnost (z zbranostjo in učinkovito uporabo energije vzdržati gibanje)

Točke	Ocena	Merila
30–34	5	stalna vzdržljivost in zbranost
26–29	4	zelo dobra vzdržljivost z manjšim nihanjem v zbranosti
22–25	3	dobra vzdržljivost, toda več nihanja v zbranosti
17–21	2	slaba vzdržljivost in nezadostna zbranost
0–16	1	kandidat ne izvede nastopa v celoti

Interpretacija in sinteza podatkov (izvedba, razumevanje, naravnost, lahkotnost in osebnost – odrski izraz)

Točke	Ocena	Merila
30–34	5	prodorna interpretacija zbranih informacij s ponujeno ustvarjalno sintezo
26–29	4	primerna interpretacija zbranih informacij in njihova natančna sinteza
22–25	3	nihanja v interpretiranju zbranih informacij ali neustrezna sinteza letih
17–21	2	komaj izvedena interpretacija, neustrezna sinteza
0–16	1	povsem zgrešena interpretacija in sinteza ali pa sploh nista opravljeni

Izražanje na različne načine (oblika in vsebina plesa)

Točke	Ocena	Merila
30–34	5	uporaba raznovrstnih metod izražanja, dogovorov in pravil teh metod ter ustvarjalnih in domiselnih načinov
26–29	4	uporaba dveh različnih metod izražanja, dogovorov in pravil teh metod na običajen način
22–25	3	poskus uporabe dveh metod, vendar le deloma ustrezno uporabljeni dogovori in pravila
17–21	2	poskus uporabe dveh metod, vendar neustrezno uporabljena pravila
0–16	1	uporaba le enega načina sporočanja ali pa več, toda nepravilno

► Koreografija

Učitelj ustvarjalne delavnice s kandidati oblikuje 20- do 30-minutno avtorsko koreografijo.

Koreografija zagotavlja do 10 % ocene in je ocenjena zunanje.

Pri vrednotenju tega dela izpitnega nastopa se oceni:

- razumevanje (vsebin in načel) koreografije,
- ustvarjanje v skupinskem procesu,
- zmožnost predstavitve ustvarjenega in interpretacija.

Uporabljata se dve merili ocenjevanja:

Tehnika

Kandidat prikaže razumevanje načel gibanja, telesno izraznost in jasnost ter elevacijo.

Obrazložitev: kandidat je sposoben duševno in telesno prilagoditi se posebnim načelom gibanja. Izkaže sposobnost obnove giba, njegovo gibanje pa je enostavno, celovito in usklajeno. Element elevacije izvede z lahkoto: spreminja ravni gibanja in pristaja nadzorovano.

Točke	Ocena	Merila
44–50	5	popolno razumevanje, izvedba in jasna uporaba načel ter obnova, popolno obvladovanje in izvedba elementov elevacije
37–43	4	zelo dobro razumevanje in netočna uporaba načel ali nepopolno razumevanje in jasna uporaba
30–36	3	dobro razumevanje načel in izvedba, pri kateri se obnovi in izvede večina elementov elevacije
23–29	2	pomanjkljivo razumevanje in uporaba načel, izvedeni le osnovni elementi elevacije
0–22	1	ni razumevanja, prepoznave, obnove in uporabe ter izvedbe osnovnih elementov elevacije

Plesnost

Kandidat ob izvedbi prikaže muzikalnost, energičnost, fizičnost in vztrajnost.

Obrazložitev: pri izvedbi je razvidna predanost in zadovoljstvo ob delu ter uporaba energije, ki pripada izvajanemu gibu. Kandidat prikaže vztrajnost med izpitnim nastopom (pozornost, zbranost) in izvede gibanje muzikalno – z razumevanjem pravilne ritmičnosti in razvitim občutkom za fraziranje.

Točke	Ocena	Merila
44–50	5	natančna uporaba sposobnosti, prostora in ustrezen stalen vnos v gibalno izvedbo ob popolni uporabi glasbe in z odličnim oblikovanjem dinamike gibanja
37–43	4	neuskkljenost v zmožnostih in nihanje v zbranosti pri vnosu v gibalno izvedbo, zelo dobra uporaba glasbe glede na oblikovanje dinamike gibanja
30–36	3	zanašanje na sposobnosti in večje nihanje v zbranosti pri vnosu v gibalno izvedbo ali nasprotno; točnost v ritmu, vendar z malo prilagajanja dinamike gibanja
23–29	2	samo sposobnosti, nikakršnega zbranega vnosa v gibalno izvedbo; gibanje brez dinamike, sicer točnost v ritmu
0–22	1	brez razvoja sposobnosti in vnosa v gibalno izvedbo, brez uporabe glasbe

► Plesna tehnika (balet in sodobna plesna tehnika)

Plesno tehniko kandidati pridobivajo v vseh štirih letih pri predmetih balet in sodobna plesna tehnika.

Plesna tehnika zagotavlja do 20 % ocene izpita splošne mature in je ocenjena zunanje. 10 % ocene pridobijo kandidati za balet, drugih 10 % ocene pa za sodobno plesno tehniko.

Pri tem delu izpita se oceni širina in kakovost zbranega plesnotehničnega znanja.

Uporabljajo se ta merila ocenjevanja:

Razumevanje načel (sposobnost duševno in telesno prilagoditi se posebnim načelom gibanja)

Točke	Ocena	Merila
15–17	5	popolno razumevanje in jasna uporaba načel
13–14	4	dobro razumevanje in netočna uporaba načel ali nepopolno razumevanje in jasna uporaba
11–12	3	samo razumevanje ali samo uporaba načel
9–10	2	pomanjkljivo razumevanje in nejasna uporaba načel
0–8	1	brez razumevanja ali uporabe načel

Telesna izraznost in jasnost (sposobnost obnoviti izvirni in detajlni gib ter izvesti gibanje enostavno, celovito in usklajeno)

Točke	Ocena	Merila
15–17	5	točna obnova in popolna izvedba
13–14	4	dobra obnova in slabša izvedba
11–12	3	samo obnova ali samo izvedba
9–10	2	netočna in pomanjkljiva obnova in/ali manj prepoznavna izvedba
0–8	1	brez prepoznavne obnove in izvedbe

Elevacija (obvladati tehniko in moč tako, da kandidat z lahkoto spreminja ravni in pristaja nadzorovano)

Točke	Ocena	Merila
15–17	5	popolno obvladanje in točna izvedba zahtevnih elementov elevacije
13–14	4	obvladanje in izvedba večine zahtevnih elementov elevacije
11–12	3	izvedba večine elementov elevacije
9–10	2	izvedba osnovnih elementov elevacije
0–8	1	brez izvedbe osnovnih elementov elevacije

Muzikalnost (razumevanje pravilne ritmičnosti ob razvitem občutku za fraziranje)

Točke	Ocena	Merila
15–17	5	popolna uporaba glasbe, odlično oblikovanje dinamike gibanja
13–14	4	uporaba glasbe, zelo dober vpliv na oblikovanje dinamike gibanja
11–12	3	uporaba glasbe z dobrim oblikovanjem dinamike gibanja
9–10	2	omejena uporaba glasbe z manjšim vplivom na oblikovanje dinamike gibanja
0–8	1	brez uporabe glasbe in oblikovanja dinamike gibanja

Vztrajnost (z zbranostjo in učinkovito uporabo energije vzdržati gibanje)

Točke	Ocena	Merila
14–16	5	stalna vzdržljivost in zbranost
12–13	4	zelo dobra vzdržljivost z manjšim nihanjem v zbranosti
10–11	3	dobra vzdržljivost, toda več nihanja v zbranosti
8–9	2	slaba vzdržljivost in nezadostna zbranost
0–7	1	brez izvedbe nastopa v celoti

Energičnost in fizičnost (predanost in zadovoljstvo ob delu in uporaba energije, ki pripada izvajanemu gibu)

Točke	Ocena	Merila
14–16	5	natančna uporaba sposobnosti in prostora ter ustrezen vnos v gibalno izvedbo
12–13	4	neusklajenost pri zmožnostih in vnosu v gibalno izvedbo
10–11	3	zanašanje na sposobnosti in nezadosten vnos ali nasprotno
8–9	2	samo sposobnosti in nikakršnega vnosa v gibalno izvedbo
0–7	1	nezadostna uporaba sposobnosti in nezadosten vnos v gibalno izvedbo

USTVARJALNA VAJA

Kandidati oblikujejo koreografijo med poukom pri predmetu ustvarjalna delavnica v 4. letniku, kakor je navedeno v učnem načrtu, in sicer med zadnjim vsebinskim sklopom, ki je poimenovan Delavnica koreograf – interpret.

Z ustvarjalno vajo se zagotovi do 20 % ocene izpita splošne mature, pridobljene z notranjim ocenjevanjem.

Ocenjevanje

Na ocenjevanje ustvarjalne vaje, ki poteka pri predmetu ustvarjalna delavnica, vplivajo ti elementi:

Interpretacija in sinteza podatkov (izvedba, razumevanje, naravnost, lahkotnost, osebnost – odrski izraz)

Točke	Ocena	Merila
42–50	5	prodorna interpretacija zbranih informacij z ustvarjalno sintezo
36–41	4	primerna interpretacija zbranih informacij in njihova natančna sinteza
30–35	3	nihanje v interpretiranju zbranih informacij ali njihova neustrezna sinteza
26–29	2	komaj izvedena interpretacija, neustrezna sinteza
0–25	1	povsem zgrešena interpretacija in sinteza oziroma ju sploh ni

Izražanje na različne načine (oblika in vsebina plesa)

Točke	Ocena	Merila
42–50	5	uporaba raznovrstnih metod izražanja, dogovorov in pravil o teh metodah ter ustvarjalnih in domiselnih načinov
36–41	4	običajna uporaba dveh različnih metod izražanja, dogovorov in pravil teh metod
30–35	3	poskus uporabe dveh metod, vendar le deloma ustrezna uporaba dogovorov in pravil
26–29	2	poskus uporabe dveh metod, vendar neustrezna uporaba pravil
0–25	1	uporaba le enega načina sporočanja ali pa več, toda nepravilno

Sodelovanje v skupini (posameznik v skupini)

Točke	Ocena	Merila
42–50	5	dejavna pomoč skupini pri ugotavljanju in izvajanju potrebnih korakov v procesu
36–41	4	pomoč skupini pri ugotavljanju in izvajanju potrebnih korakov v procesu
30–35	3	vključevanje v delo skupine, a majhen prispevek
26–29	2	pomoč na izrecni poziv, kar najmanjše vključevanje v delo skupine,
0–25	1	kandidat ne sodeluje pri skupinskem delu niti, ko je pozvan, ali pa ga zavrača

Kvalitativna obvezanost (vnašanje pozitivne energije in radovednosti v učno uro; polna in konsistentna udeleženosť pri vajah)

Točke	Ocena	Merila
42–50	5	visoka raziskovalna in ustvarjalna zavzetost ter polna udeleženosť
36–41	4	večinoma visoka raziskovalna in ustvarjalna zavzetost ter udeleženosť
30–35	3	nihanje v obvezanostih in pretežna udeleženosť
26–29	2	manjše zanimanje in manj konsistentna udeleženosť pri vajah
0–25	1	brez zavzetosti in radovednosti, nekonsistentna udeleženosť pri vajah

3.3.3 Končna ocena

Končna ocena izpita pri splošni maturi je seštevek odstotnih točk vseh delov izpita (pisnega izpita, izpitnega nastopa in ustvarjalne vaje). Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za splošno maturo za odrske stvaritve določi merila, kako se iz uspeha, izraženega v odstotnih točkah, določi uspeh na lestvici od nezadostno do odlično. Način pretvorbe odstotnih točk v ocene je enak za spomladanski in jesenski izpitni rok.

4 IZPITNE VSEBINE IN CILJI

4.1 Izpitni nastop

Pri izpitnem nastopu se preverjajo vsebine predmeta sodobni ples.

4.1.1 Avtorski plesni solo

Kandidat si sam oziroma v dogovoru z učiteljem izbere temo in iz nje izvleče neke splošne ideje, probleme, tematiko, ki jih želi ustvarjalno razviti. Na podlagi tega oblikuje avtorski solo in ga izvede pod učiteljevim vodstvom.

Upoštevati mora razvijanje gibalnega besednjaka pod vplivom stimulusa, uporabo samostojno izbrane glasbe, kompozicijske elemente v strukturiranju dobljenega materiala in razvijanje loka celotnega plesnega sola.

Ob pripravi avtorskega plesnega sola mora kandidat opisati svoje delo in navesti njegovo natančno razvijanje od ideje do izvedbe:

kateri del predložene teme si je izbral, zakaj je izbral prav ta del, kakšno je bilo razvijanje izbranega materiala, zakaj se je odločil za neko glasbo in kaj je ta vnesla v nastajanje sola, odnos in vloga vpeljave scenskih elementov.

Namen avtorskega plesnega sola je samostojno delo in konceptualizacija idej.

4.1.2 Koreografija

Učitelj ustvarjalne delavnice določi temo koreografije in na tej podlagi, ki daje predstavi širši okvir, s kandidati razvije skupinsko plesno miniaturo. V okviru teme učitelj in kandidati ustvarjajo, opazujejo in razčlenjujejo ples, raziskujejo in oblikujejo lastni gibalni izraz, razvijajo svoj odrski izraz ter delo v skupini, parih in posamično, zato da nastane končni proizvod.

Kandidati z učiteljem na podlagi teme razvijajo osnovni motiv in ga oblikujejo v gibalno temo. V nadaljevanju le-to gradijo z variacijami, upoštevajo značilnosti akcije in zakonitosti prostora, uporabljajo razne možnosti gibanja, smiselno uvajajo rekvizite in vzpostavljajo odnose. Skupina s ponavljanjem tem in motivov razvije vidike časa, prostora in energije. Končno sledi fraziranje motivov in sekcij ter oblikovanje celote.

4.1.3 Plesna tehnika

Vsebine, ki so navedene v učnih načrtih predmetov sodobna plesna tehnika in balet.

► Sodobna plesna tehnika

Kandidat obvlada plesno tehnično osnovo, ki je trdno izhodišče različnim koreografskim formam in slogom sodobnega plesa. Z različnimi plesnimi tehnikami izdelava svoje plesno telo, tako da razvije:

- pravilno postavitev telesa v mirovanju in gibanju,
- občutek za ritem in zvočno spremljavo,
- široko gibalno besedišče,
- plesnost,
- kvalitetno in ekspresivno moč posameznika,

- telesno pripravljenost (giblјivost, hitrost, vzdržljivost, moč, koordinacijo, ravnotežje),
- zavedanje o omejitvah in jih odpravlja,
- bogati spomin.

Sodobni ples je razvil že vrsto različnih plesnih tehnik (Cunningham, Limon, Graham, Hawkins, Horton, *release*, *body mind centering*, *contact improvisation*, študije Labanove metode, sodobni ekspresionistični ples, Alexandrova tehnika, Feldenkraisova metoda, nova plesna tehnika ...). Znanje plesne tehnike si lahko pridobi izmenično in po stopnjah. Za osnovo sodobnega plesalca priporočamo čim več dopolnitev z različnimi pristopi k tehniki.

V kateri koli sodobni plesni tehniki se izvajajo:

- vaje na tleh, ki so osnova za nadaljevanje v stoječem položaju, da se plesalec lahko v vsakem trenutku zaveda položaja svojega centra telesa, uporaba zemeljske težnosti kot dinamičnega načela med plesalčevim telesom in težnostjo, pri čemer se uči tudi padanja vstran, naprej, nazaj v različnih ritmičnih in hitrostih, ogrevanje centra telesa z nihanjem, kontrakcijo, raztegnitvijo in sprostitvijo, kombinacija vaj leže, sede in spreminjajoč lego za pridobivanje hitrosti gibanja ob prehodu iz napetega v sproščeno stanje, vaje za ogrevanje nog na tleh ter za koordinacijo gibanja nog, rok in trupa z vrtilnim momentom in odzivom;
- vaje v stoječem položaju zajemajo vaje za ravnotežje, sklope vaj za koordinacijo in pravilno vertikalno postavitve telesa, vrtenje, stojo, vaje za hrbet, ki pomagajo postaviti osnovo za povezavo hrbtenice in nog, s čimer pridobimo in ohranjamo pravilno vertikalno postavitve telesa, vaje za izravnavo intenzivnosti gibanja zgornjega in spodnjega dela telesa, nadgrajevanje z vajami izven ravnotežja, vaje za noge, pliés, tandus, dégagés, développés, iztegi in kroženja;
- vaje v prostoru zajemajo razne prostorske kombinacije, ritmično zahtevne vaje skokov, obratov, izrabo ravnotežja in drugih elementov (vaje na pet, šest ..., neobičajni ritmični obrazci), kombinacije vaj, povezanih v plesno celoto (poudarek na dinamiki sprememb v gibanju in mirovanju), vaje za razvijanje občutka za potovanje po prostoru.

► Balet

Balet je v izobraževanju sodobnega plesalca pomembna dopolnitev k znanju sodobnih plesnih tehnik. Predmet je prilagojen potrebam sodobnih plesalcev. Njegovi splošni cilji so:

- s praktičnimi vajami razumeti in usvojiti osnovno gibalno besedišče klasičnega baleta (značilna stilistična načela in pravila ter njihovo razvijanje),
- dopolnitev plesnotehničnega znanja,
- razviti sposobnosti za uporabo te tehnike,
- spodbujati spoštovanje baletne tradicije kot umetnosti.

Kandidat pozna:

- šest osnovnih vertikalnih pozicij telesa (stopala, noge, torzo, roke in pogled) kot funkcionalno osnovo klasičnega baleta: 1., 2., 3., 4., 5. in 6. pozicija;
- organizacijo in preciziranje geometrije telesa v klasični geometriji prostora: en avant, en arriere, a la seconde, croisé, effacé en avant et en arriere, en haut, en bas;
- vaje ob drogu:

1. Razumevanje klasične vertikalne drže torza s primarno rotacijo nog v kolenih in sklepih (navznoter in navzven) ter kot posledično iste rotacije v preostalih sklepih in delih telesa; to omogoča pravilno postavitev telesa.
2. Sposobnost za uporabo vseh rotacijskih mišic telesa, vselej v klasični in anatomsko pravilni vertikalni drži en dehors.
3. Obvladovanje krožnega giba rok in nog okoli vertikalne osi telesa.
4. Rotacija stopal, anatomsko pravilna uporaba stopal v klasičnih pozicijah in pri obremenitvah na celotnem stopalu, polprstih in na konicah prstov.
5. Kompenzacija in vertikalno prenašanje teže prek stopal, kolen, pelvisa in hrbta v tla ter od tal na polprste, konice prstov ter odskok in doskok.
6. Ravnotežje, obvladovanje vertikalne osi en dehors na obeh nogah in na eni nogi v:
  - stabilnem ravnotežju (balance),
  - rotacijskem ravnotežju (pirouettes).
7. Koordinacija krožnega, pravokotnega in diagonalnega giba rok, nog in pogleda glede na vselej vertikalno os, ki jo telesu določa klasični kodeks;

d) funkcionalnost osnovnih elementov vaj na sredini:

1. Obvladovanje klasične geometrije telesa v prostoru in prenašanje tega načela po prostoru.
2. Razumevanje prenašanja vertikalne osi osnovnih klasičnih likov po prostoru in v višino (skoki).
3. Osnovni elementi vaj ob drogu, preneseni na sredino.
4. Vezava in urjenje različnih osnovnih elementov v kombinacijah na celotnih stopalih, polprstih in v skoku po ritmično-melodičnih lastnostih klasične glasbe: andante, allegro, adagio, valse, petit allegro, grand allegro, grand valse.
5. Rotacijsko gibanje (pirouettes, tours) kot samostojne prvine klasičnega baleta.
6. Koordinacija telesa in telesa v prostoru v svobodnih koreografskih kombinacijah po prostoru.
7. Obvladovanje stabilnega in rotacijskega ravnotežja v sredini ter v kombinacijah različnih elementov in različno dinamičnih tempih;

e) lastnosti prvine:

1. Razumevanje, preciznost in jasnost v prikazu klasične geometrije in dinamike:
  - v stilističnih pomenih (historični slogi glavnih šol klasičnega baleta: francoska, ruska, angleška),
  - v funkcionalnih pomenih (koordinacija, hermetičnost, preciznost, dinamične lastnosti – lahkotnost, elastičnost, ostrina, moč).
2. Razumevanje slogov in dramskosti klasičnega repertoarja.

4.2 Izpitna pola

V izpitni poli so zajete vsebine predmetov zgodovina plesa in odrske umetnosti, glasba in uporabna anatomija.

4.2.1 Zgodovina plesa in odrske umetnosti

Predmet zgodovina plesa in odrske umetnosti seznanja kandidate s temeljnimi obdobji plesne in gledališke zgodovine. Spoznavajo lahko bistvene značilnosti, zgodovino lastne umetnosti ter splošno kulturno podlago gledališkega in plesnega fenomena. Kandidat:

- razume gledališke in plesne pojave ter probleme sodobnega odrskega ustvarjanja,
- kritično razmišlja in širi tudi osnovno razgledanost po zgodovini plesne in gledališke kulture človeštva,
- dojema odrsko umetnost kot samostojni kulturni in duhovni fenomen, ki je v zgodovini prevzemal različne vloge in je pomemben del človeške umetniške ustvarjalnosti.

► Obdobja do 20. stoletja

1. Začetki plesne umetnosti kot prvobitne umetnosti človeka. Poudarek je na plemenskih kulturah in primitivnih narodih, obredni vlogi plesnih in gledaliških elementov, strukturi in pomenu rituala, povezanosti posameznih odrskih elementov.
2. Antična doba, posebno razvoj gledališča in plesa, od kultne vloge pri starih Grkih do zabavne pri Rimljanih:
  - nekateri temeljni pogledi na začetek gledališča, izvor tragedije, komedije in satire ter nekatere temeljne povezave med plesom in gledališčem,
  - struktura Dionizovega festivala, vloga plesa v grških predstavah,
  - postavitev in izvedba grške predstave (razlika med komedijo in tragedijo, vloga zbora, razvoj in spremembe grškega odra ipd., razmerje med plesom in besedo),
  - vloga gledališča v starem Rimu (ljudska tradicija, institucionalizirana oblika gledališča, izvorne rimske oblike in oblike, prevzete od Grkov).
3. Orientalna odrska umetnost: tema zajema tradicije, ki so najbolj vplivale na evropsko plesno in gledališko kulturo (japonsko, kitajsko in indijsko gledališče).
4. Srednjeveška doba:
  - različne oblike srednjeveške gledališke umetnosti (liturgična drama, posvetno gledališče, ciklične igre, moralitete, misteriji, ljudska tradicija),
  - vloga odrske umetnosti v srednjeveškem svetu,
  - organizacija scenskega prostora (različne oblike postavitev),
  - poganski obredi (razvoj tradicionalnih plesov),
  - dvorni ples.
5. Renesանčna doba s poudarkom na razlikah v razvoju gledališča pri posameznih narodih, začetki baleta in opere, prepletenost plesne in gledališke umetnosti:
  - humanizem in njegov vpliv na ponovno odkritje antične umetnosti, vloga in razvoj dvornega plesa: nastajanje posameznih plesov, italijanska renesansa (formalno gledališče humanistov, commedia dell'arte, pastoralne igre),

- rojstvo opere,
- angleška renesansa,
- španska renesansa,
- francoski in nemški prostor ter njune posebnosti,
- dvorni balet v pozni renesansi: razvoj na francoskem dvoru, vzroki in značilnosti.

6. Francoski klasicizem in barok:

- najpomembnejši avtorji,
- vloga gledališča,
- razvoj baleta in opere na dvoru Ludvika XIV., razvoj profesionalnega baleta (ustanovitev Academie Royale de Danse, 1661).

7. Pozni barok in rokoko:

- poudarek na posledicah puritanskega nasprotovanja gledališču, ponovna oživitev gledališča v restavracijski dobi, postopna komercializacija odrske umetnosti, prevladujoči vpliv italijanske tradicije,
- odprtje plesnega konservatorija v Parizu 1713,
- profesionalizacija baleta.

8. Meščansko obdobje:

- začetki meščanske drame: z Lessingom v Nemčiji, bulvarsko gledališče v Franciji ipd.,
- profesionalizacija in komercializacija baleta (razvoj baleta in pantomime).

9. Klasični balet in evropska romantika:

- najpomembnejši in najvplivnejši klasični baleti,
- razvoj baleta v različnih evropskih državah,
- romantični balet in povezava z 20. stoletjem,
- odkritje Shakespeara, koncept totalne umetnine, povezava med gledališčem in plesom, koncept novega Wagnerjevega gledališča.

10. Evropski realizem in naturalizem ter njegov vpliv na nove gledališke koncepte (rojstvo inštitucije režiserja, naturalistični odpor do prevladujočega modela gledališke umetnosti, vpliv novih konceptov na gledališče).

► Odrska umetnost 20. stoletja

Odrska umetnost 20. stoletja zajema podrobno obravnavo razvoja tedanjega plesa ter njegov vpliv na razvoj sodobnega gledališča in drugih umetnosti. Tako so sistematično in evolucijsko prikazani nekateri najpomembnejši avtorji in avtorski koncepti, razvoj in različnost posameznih konceptov, postopna institucionalizacija, vpliv posameznih avtorjev in dogajanj v sodobnem plesu na ples v Sloveniji in na tujem.

1. Obdobje ruskega baleta (Djagilev, Fokine, Nižinski, George Balanchine) in obdobje švedskega baleta, ki pomenita začetek modernega baleta sploh. Povezava modernega baleta s sodobnimi umetniškimi tokovi takratnega časa (navezava na sodobne slikarje in scenografe).
2. Osnovne značilnosti revolucionarnih konceptov, ki so popolnoma spremenili pogled na vlogo plesne in gledališke umetnosti (Stanislavski, simbolizem, avantgarda, politično gledališče, Appia, Craig, Mejerhold, Artaud, Brecht, modernisti in gledališče, dramatika absurda), ter vrsta različnih gledaliških in plesnih izrazov, ki so posledica spremenjenega gledanja na odrsko umetnost.
3. Vzroki in značilnosti začetka sodobne plesne umetnosti. Nekateri pionirji modernega plesa in osnovne značilnosti njihovega pojmovanja plesa. Razlike med ameriškim in evropskim razvojem

sodobnega plesa in avtorji, kakršni so: Ruth Saint Denis, Ted Shawn, Loie Fuller, Isadora Duncan, Rudolf Laban (začetki moderne plesne teorije) in Emile Jacques Dalcroze (koncept ritmike).

4. Razvoj modernega plesa, ekspresionizem in prve sistematizacije plesnih tehnik:
  - Marta Graham (prva sistematizacija),
  - Doris Humphrey,
  - evropski ekspresionizem: Mary Wigman in njen vpliv na evropski sodobni ples, Kurt Joos, Oskar Schlemmer.
5. Prelom s pionirji modernega plesa ter začetki in razvoj postmodernega plesa v ZDA:
  - Merce Cunningham in vpliv njegovega koncepta na ameriške koreografe, ki spadajo v t. i. postmoderni krog. Nekatere osnovne razlike med njegovim konceptom in "tradicionalnim" modernim plesom: poudarek na telesnem gibanju, raziskovanju samostojnosti plesnega giba, raziskovanju prostora in časa ipd.,
  - ameriška postmoderna: Simone Forti, Yvonne Rainer (Judson Dance Theatre), Steve Paxton, Trisha Brown, Lucinda Childs, Meredith Monk in Twyla Tharp,
  - razvoj novih koreografskih sistematizacij plesnih tehnik: Paul Taylor, Alwin Nikolais, Jose Limon in Eric Hawkins.
6. Razvoj modernega plesa v Evropi in njegove posebnosti:
  - Robert Cohan,
  - Carolyn Carlson,
  - Pina Bausch,
  - Anne Teresa De Keersmaeker.
7. Razvoj modernega gledališča: najpomembnejše predstave in režiserji 20. stoletja (Peter Brook, Jerzy Grotowski, Eugenio Barba, Peter Stein, Tadeusz Kantor, S. I. Witkiewicz), medsebojni vpliv modernega plesa in sodobnih gledaliških konceptov (Jan Fabre, Robert Wilson, Wim Wandekeybus ipd.).
8. Razvoj performansa, happeninga, eksperimentalnega gledališča in drugih oblik mejnega zlivanja posameznih odrskih oblik, niso prezrte niti druge bolj ali manj razvite oblike plesnega in gledališkega izraza: eksperimentalni ples, cestno gledališče, vloga giba in plesa v gledališču, razne mejne oblike (kabaret, pantomima, ekscesi, javne akcije, videoinstalacije, spektakli ipd.).
9. Razvoj slovenskega sodobnega plesa (Pia in Pino Mlakar, Meta Vidmar, Majna Sevnik, Živa Kraigher, Jasna Knez in Ksenija Hribar).
10. Predstavitev nekaterih najpomembnejših sodobnih domačih plesnih in gledaliških ustvarjalcev (Mile Korun, Dušan Jovanović, Dragan Živadinov, Iztok Kovač, Damir Zlatar Frey, Matjaž Farič, Matjaž Pograjc itd.).
11. Nekatera pomembnejša spoznanja sodobne plesne teorije, ki je pod vplivom novih teoretskih pristopov k umetnosti odkrila marsikaj novega tudi o odrski umetnosti.

4.2.2 Glasba

Splošni cilji predmeta so:

- uvod v poslušanje glasbe,
- spoznati temeljne načine ritmične notalnosti,
- pridobiti sposobnost za samostojno izbiranje glasbe za koreografijo,
- seznanitev z glasbenim izrazoslovjem, ki je del splošne glasbene izobrazbe in prvi pogoj pogovora o glasbi,

- historični pregled dogajanja v glasbi.

Kandidat pozna:

1. glasbeno gradivo (kaj je zvok, barva, višina in trajanje),
2. kako v glasbi ustvarjamo zvoke (človeku je bilo telo prvo glasbilo, stična točka s plesom),
3. glasbeni čas in glasbeni prostor,
4. obliko v glasbi,
5. oblikovne organizme in njihovo združevanje,
6. graditev večdelnih oblik: dvodelnost, tridelnost,
7. sestavljene oblike: rondo, variacije,
8. razporeditve in prepletanje glasbene snovi (vertikala in horizontala).

► Glasbeni stili od renesanse do 20. stoletja

Ker glasbe ni mogoče ločiti od družbenega dogajanja in je razumeti ločeno od zgodovinske nujnosti, je smiseln zgodovinski pristop. Kandidati morajo biti zvočno seznanjeni z bistvenimi glasbenimi novostmi, ki jih prinašajo ta obdobja, in z glavnimi glasbenimi osebnostmi. Nakazane so razvojnost v glasbi in povezave med glasbenimi pojmi.

► Obravnavanje glasbe in novih pristopov v 20. stoletju

Časovna razdelitev

1. 1907–1920

- POZNA MODERNA (G. Mahler, R. Strauss).
- EKSPRESIONIZEM in zgodnja atonalnost (vzpon baleta, prevrednotenje funkcije folklorizma, izbruh zgodovinske avantgarde).

2. 1920–1932

Prvo obdobje NEOKLASICIZMA, dodekafonija, jazz.

3. 1932–1950

Čas politizacije glasbe v Rusiji in Nemčiji, prvi uspehi filmske glasbe.

4. 1950–1979

Pluralizem usmeritev; poudarjena tradicija; konkretna in elektronska glasba, glasba naključja in odprta forma, avantgarde.

V 20. stoletju se prepletajo različne stilne usmeritve in kompozicijske šole (Schönberg in dunajska atonalna šola, Hindemith in njegov tonski sistem). Kandidati slušno zaznajo premik od tonalnih do atonalnih skladb, seznanjeni so s postopki dodekafonskega in serialnega komponiranja. Poznajo in razčlenjujejo za plesalca zanimivejše in poučnejše dele skladb avtorjev, pri katerih je v ospredju ritmična struktura (Bartok, Stravinski). Poznajo še nekatere načine ustvarjanja (npr. improvizacija, aleatorika), ki jih srečujemo v glasbi in plesu, ter možnosti za prenašanje glasbenega oblikovanja v plesno poustvarjanje.

4.2.3 Uporabna anatomija

Za plesalca, ki skoraj vsak dan privede svoje telo do roba vzdržljivosti ter nenačrtno in pretirano izrablja nekatere dele telesa, je zelo pomembno, da pozna osnovne zakonitosti delovanja posameznih sistemov. Tako lahko razvije svoje sposobnosti, se zaščiti pred poškodbami in ima osnovno znanje o svojem telesu.

Kandidat pozna:

a) osnovno zgradbo in delovanja človeškega telesa

- Gradbeni elementi človeškega telesa: celice, tkiva, organi, organski sistemi
- Kosti, sklepi in mišice
- Živčevje in čutila
- Srce in krvna obtočila
- Dihala
- Prebavila
- Sečila in spolovila
- Žleze z notranjim izločanjem
- Koža

b) funkcionalno anatomijo

Funkcionalna anatomija ali "funkcionalna analiza telesa v gibanju" je teoretična znanost o zakonitostih gibanja, ki v raziskovalne namene uporablja anatomsko in fiziološko znanje o lokomotornem in živčnem sistemu.

Kandidat pozna skeletno zgradbo, delovanje sklepov ter možnosti za gibanje glede na krčenje in sproščanje posameznih mišičnih skupin. Pozna delovanje težnosti na telo, ki sicer deluje kot navidezna omejitev, a je v resnici možnost za prodiranje v samo središče giba in iz njega nastajajočega plesa.

c) preventivo preprečitev poškodb

Ker kandidat pozna skeletno zgradbo, sestavo posameznih sklepov in funkcijo različnih mišičnih skupin, lahko izpelje glavne postavke varovanja pred poškodbami.

4.3 Ustvarjalna vaja

Kandidati oblikujejo koreografijo v 4. letniku pri predmetu ustvarjalna delavnica, kakor je navedeno v učnem načrtu, med zadnjim vsebinskim sklopom, ki je poimenovan Delavnica koreograf – interpret.

V ustvarjalni delavnici pridejo kandidati v zadnjo fazo ustvarjalnega procesa: iz priprave, prek raziskovanja in improvizacije do zavestne izbire in oblikovanja idej in kompozicije. To obdobje je namenjeno objektivizaciji in konceptualizaciji njihovega lastnega materiala. V delavnici koreograf – interpret izoblikujejo svoje lastne koreografije ali pa sodelujejo s sošolci kot interpreti.

Ta predmet dopolnjuje in nadgrajuje tudi usvojeno, strogo določeno znanja iz predmetov sodobne plesne tehnike in balet. Je ključnega pomena pri oblikovanju ustvarjalnega in samostojnega plesalca. Stalno ustvarjanje, opazovanje in razčlemba plesa stremi k oblikovanju takšnega umetnika.

Da bi se kandidat lahko gibalno izražal, mora ne le obvladati telo in različne plesne tehnike, ampak tudi prebujati in razvijati svojo ustvarjalnost. Ure ustvarjalne delavnice so namenjene:

- ustvarjanju, opazovanju in razčlenjevanju plesa,
- osebnostnemu razvoju posameznika (osvobajanje napetosti in iskanje ustvarjalnega stanja duha),
- polemiziranju o naučenih tehnikah ter raziskovanju in razvijanju lastnega gibalnega izraza,
- vzgajanju radovednosti, motiviranosti, voljnosti in zadostnosti za ustvarjalno delo,
- razvijanju odrske prezenze,

- razvijanju inovativnosti in kritičnosti pri izbiri in kompoziciji plesnega materiala,
- vzgajanju ritmičnega posluha,
- iskanju in izbiranju glasbe za ples,
- razvijanju samostojnosti in spretnosti v ustvarjalnem procesu,
- spoznavanju in razumevanju umetniškosti ter različnosti koreografskih pristopov, idej in konceptov, pa tudi raziskovanju te palete,
- večanju zavedanja lastnih potencialov z delom v skupinah, parih in posamezno.

Koreograf – interpret

V tem delu delavnice, ki je del vzgoje plesalca sodobnega plesa, želimo dati možnost posameznikom, ki jih zanima koreografija. Če jih to zanima in so za to nadarjeni, bodo lahko postavili svoje koreografije, kandidati, ki jih bolj zanima vloga plesalca interpreta, pa se bodo vključili v proces z druge strani.

V tej delavnici delujejo kandidati večinoma samostojno, vendar pod budnim vodstvom učitelja, ki jih poučuje. Delavnica razvija posameznikove interpretacijske in koreografske sposobnosti ter mu da možnost v štirih letih naučene veščine uporabiti v procesu in na odru. S samostojnostjo dosežemo glavne smotre te delavnice.

1. Samostojno delo:

- raziskave povezav med zvokom, glasbo in možno spremljavo,
- konceptualizacija koreografskih postavitev,
- razvijanje osebnega repertoarja,
- eksperimenti s prostorom, objekti in drugimi mediji,
- uprizoritev (javna ali interna).

2. Koreografija:

- dve koreografiji.

3. Zaključna javna uprizoritev.

5 PRIMERI NALOG ZA PISNI IZPIT

Prikazani so samo nekateri tipi nalog, poleg navedenih pa se lahko uporabljajo še drugi.

5.1 Naloge zaprtega tipa

5.1.1 Naloga dopolnjevanja

Dopolnite:

Vloga tiroksina je v tem, da _____ v organizmu. Izloča ga _____ . Ta žleza izloča še _____ .

(3 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

Vloga tiroksina je v tem, da zvišuje raven presnove (1 točka) v organizmu. Izloča ga žleza ščitnica (1 točka). Ta žleza izloča še prokalcitonin (1 točka).

Skupaj 3 točke

5.1.2 Naloga s kratkimi odgovori

Kako se imenuje veda, ki raziskuje značilnosti narodnih glasbenih slogov (iskanje, zapisovanje in snemanje originalov na terenu)?

_____ (1 točka)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Etnomuzikologija.

1 točka

5.1.3 Naloga izbirnega tipa

Obkrožite predstavnike ameriškega postmodernističnega plesa:

A Trisha Brown	D Rudolf Laban	G Mark Moris
B Mary Wigman	E Yvonne Rainer	H Wim Vandekeybus
C Ninette de Valoise	F Merce Cunningham	

(3 točke)

Rešitve in navodilo za ocenjevanje

A Trisha Brown (1 točka)

E Yvonne Rainer (1 točka)

F Merce Cunningham (1 točka)

Skupaj 3 točke

5.1.4 Naloga povezovanja

S puščicami povežite pionirke sodobnega plesa (na levi) z značilnostmi njihovega ustvarjanja (na desni):

Ruth St. Denis	Preplet sodobnega plesa z eteričnimi plesi, raziskava spiritualnega gibanja telesa, razvoj lastne plesne šole, ki pa ni namenjena samo plesnotehničnemu znanju, ampak spoznavanju novih načinov sodobnega življenja.
Isadora Duncan	Reforma vizualne podobe telesa, uporaba nove tehnologije (luč, film), raziskovanje telesnega gibanja v povezavi s tehnologijo.
Loie Fuller	Poudarek na avtonomnem telesnem izrazu – ekspresiji; komunikacija med zunanostjo in notranostjo telesa, razvoj gibalnih tehnik neodvisno od baleta – predvsem v povezavi z glasbo in telesno izraznostjo.

(3 točke)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Ruth St. Denis	→	Preplet sodobnega plesa z eteričnimi plesi, raziskava spiritualnega gibanja telesa, razvoj lastne plesne šole, ki pa ni namenjena samo plesnotehničnemu znanju, ampak spoznavanju novih načinov sodobnega življenja.
Isadora Duncan	↘	Reforma vizualne podobe telesa, uporaba nove tehnologije (luč, film), raziskovanje telesnega gibanja v povezavi s tehnologijo.
Loie Fuller	↗	Poudarek na avtonomnem telesnem izrazu – ekspresiji; komunikacija med zunanostjo in notranostjo telesa, razvoj gibalnih tehnik neodvisno od baleta – predvsem v povezavi z glasbo in telesno izraznostjo.

Za vsako povezavo 1 točka, skupaj 3 točke.

5.2 Naloge polodprtega tipa

5.2.1 Naloga s kratkimi odgovori

Kaj je humanizem?

(2 točki)

Rešitev in navodilo za ocenjevanje

Kulturno-zgodovinsko gibanje, na katero je vplivala antika (1 točka). V ospredje postavlja človeka (1 točka).
Skupaj 2 točki

5.2.2 Strukturirana naloga

1.1 Kateri je najdaljši del prebavne cevi?

1.2 Od kod do kod sega?

1.3 Kako ga delimo?

(3 točke)

Rešitve in navodila za ocenjevanje

- 1.1 Najdaljši del prebavne cevi je tanko črevo (5–7m). (1 točka)
  - 1.2 Sega od želodca do debelega črevesa. (1 točka)
  - 1.3 Delimo ga v tri odseke: dvanajstnik, tešče črevo in vito črevo. (1 točka)
- Skupaj 3 točke

5.3 Naloge odprtega tipa

5.3.1 Tvorjenje besedila

- 1.1 Katere so temeljne značilnosti svetovnega sodobnega plesa v njegovih začetkih?

(2 točki)

- 1.2 Vpetost sodobnega plesa v družbeno dogajanje (navedite tri značilnosti).

(5 točk)

Rešitve in navodila za ocenjevanje

- 1.1 Ples ni več umetnost lepega, izoliranega, nekaj, kar nima povezave s sedanostjo. (1 točka)
Ples ni več podrejen zgodbi in glasbi, temveč je postalo plesno telo avtonomno in koreograf avtonomni avtor predstave. (1 točka)
Skupaj 2 točki
- 1.2 Ples je vpet v družbeno dogajanje in odseva družbene premike. Iz Amerike prihajajoče pionirke sodobnega plesa ponovno osvobodijo žensko telo, raziskujejo njegovo izvorno gibanje. Pri tem uporabljajo različne metode in izvore, spet se poudarja pomembnost obrednih plesov, tradicionalnih plesov (indijski in grški vplivi). V Evropi se razvije oblika plesa Ausdrucktanz (izrazni ples), ki se v predstavah ukvarja z realnostjo vojne, kompleksnimi političnimi razmerami ... Izrazni ples raziskuje odnos med zunanostjo in notranostjo telesa, plesno telo izraža čustva in čustvena stanja, ni podrejeno formi telesne lepote, baletnih figur, ampak prihaja impulz za gibanje iz čustvenih stanj. Telo se prelomi, postane grdo, tudi deformirano.
Za navedbo vpliva političnih razmer v Evropi in Ameriki 1 točka, za opis spremembe odnosa do telesa 2 točki, skupaj 3 točke.
Razbije se tradicionalna razdeljenost vlog v baletu na ženske in moške. Telo nastopa tukaj s svojim spolom, starostjo, videzom: to je plesno telo, ki ni dekorirano in ki ne teži k popolnosti kakor balet. (1 točka)
Ples na začetku stoletja kaže na eno bistvenih značilnosti, ki postane del človekovega zavedanja na začetku 20. stoletja: individualnost. (1 točka)
Skupaj 5 točk

6 NOTRANJI DEL IZPITA

Kandidati pridobijo notranji del ocene z ustvarjalno vajo.

Kandidati oblikujejo koreografijo v 4. letniku pri predmetu ustvarjalna delavnica, kakor je navedeno v učnem načrtu – med zadnjim vsebinskim sklopom, ki je poimenovan Delavnica koreograf – interpret.

6.1 Namen

Vsebine ustvarjalne vaje so namenjene oblikovanju interpretativnih in ustvarjalnih sposobnosti ter izobraževanju kandidatov. Zajete so v predmetu ustvarjalna delavnica v vseh štirih letih šolanja. Predmet dopolnjuje in nadgrajuje usvojeno strogo določeno znanje iz predmetov sodobne plesne tehnike in balet. Je ključnega pomena za izoblikovanje ustvarjalnega in samostojnega plesalca oziroma avtorja. Glavni cilj delavnice je prebujati in razvijati ustvarjalnost.

Ustvarjalna vaja je namenjena:

- ustvarjanju, opazovanju in razčlembi plesa;
- osebnostnemu razvoju posameznika;
- razvijanju inovativnosti in kritičnosti;
- razvijanju odrskega nastopa;
- razvijanju samostojnosti in spretnosti v ustvarjalnem procesu;
- večanju zavedanja lastnih potencialov z delom v skupini, paru in posamezno.

6.2 Vsebina

Učitelj ustvarjalne delavnice določi temo koreografije in na tej podlagi, ki daje predstavi širši okvir, s kandidati razvije skupinsko plesno miniaturo. V tem okviru učitelj in kandidati ustvarjajo, opazujejo in razčlenjujejo ples, raziskujejo in oblikujejo lastni gibalni izraz, razvijajo svoj odrski izraz ter delo v skupini, paru in posamično, zato da nastane končni proizvod.

Kandidati z učiteljem na podlagi teme razvijajo osnovni motiv in ga oblikujejo v gibalno temo. V nadaljevanju le-to oblikujejo z variacijami ter upoštevajo značilnosti akcije in zakonitosti prostora, uporabljajo razne možnosti gibanja, smiselno uvajajo rekvizite in vzpostavljajo odnose. Skupina s ponavljanjem tem in motivov razvije vidike časa, prostora in energije. Končno sledi fraziranje motivov ter izbor in oblikovanje celote.

7 KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Z Zakonom o maturi in na njegovi podlagi sprejetimi podzakonskimi akti je določeno, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.³

Možne so te prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih izpitnih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja (tudi odmorov; mogočih je več krajših odmorov) in prekinitev izpita splošne mature po potrebi;
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, zapis besedila na zgoščenki, zvočni zapis besedila na zgoščenki ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga mize ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (računalnik, Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec, pisar, tolmač v slovenski znakovni jezik, pomočnik za slepe in slabovidne);
8. uporaba računalnika za branje in/ali pisanje;
9. prirejen ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v slovenski znakovni jezik);
10. prilagojeno ocenjevanje (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo; pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

---

³ Besedilo velja za vse predmete splošne mature in se smiselno uporablja pri posameznem izpitu splošne mature.

8 LITERATURA

Učbeniki in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo in objavljeni na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.

Dodatno lahko kandidati uporabljajo tudi:

- Berger, John: *Načini gledanja*, Prehodi, Ljubljana, 2008.
- Buckroyd, Julia: *Učenec plesa, Čustveni vidiki učenja in poučevanje plesa*, Prehodi, Ljubljana, 2004.
- Calais-Germain, Blandine: *Anatomija gibanja, Uvod v analizo telesnih tehnik*, Prehodi, Ljubljana, 2007.
- Hrvatini, Emil (ur.): *Teorije sodobnega plesa*, Maska, Ljubljana, 2001.
- Huxley, Michael, in Witts, Noel: *The 20th Century Performance Reader*, Rutledge, London, 1996.
- Kos, Neja: *Ples, od kod in kam*, ZKOS; Ljubljana, 1982.
- Laban, Rudolf: *Mojstrstvo gibanja*, MGL, Ljubljana, 2002.
- Otrin, Iko: *Razvoj plesa in baleta*, Debora, Ljubljana, 1998.
- Sachs, Curt: *Svetovna zgodovina plesa*, Znanstveno publicistično središče, Ljubljana, 2001.
- Todd, E. Mabel: *The Thinking Body*, Dance Books Ltd, London, 1997.
- Vogelnik, Marija: *Sodobni ples na Slovenskem*, Kinetikon, Ljubljana, 1975.
- Vogelnik, Marija, in Kreigher, Živa: *Plesna šola Mete Vidmar 1930–1956*, ZKOS, Ljubljana, 1989.